కథ నాది ముగింపు ఆమెది

- శీలా వీర్రాజు

(1968 జ్యోతి దీపావళి ప్రత్యేక సంచిక నుండి)

'నీతో వో విషయం మాట్లాడాలి. రేపు ఓసారి రారాదూ ' అంది సావేరి.

తిరుగులేని ఆయుధం అది. స్త్రీ మాట్లాడాలి రమ్మంటే రాననే పురుషుడెవరూ నాకు కనిపించలేదు. ఎంత బెట్టుసరి చేసేవాడైనా ఏ స్త్రీ అయినా అలా వచ్చి పిలిస్తే వెళ్ళకుండా వుండడు .ఆ విషయం స్త్రీకి బాగా తెలుసు. పురుషుడ్ని తన దగ్గరికి రప్పించుకోవాలనుకుంటే స్త్రీ ఉపయోగించే ఆయుధాల్లో యిదొకటి.

ఇదే ఆయుధాన్ని ఏ పురుషుడన్నా స్త్రీమీద ప్రయోగించాడనుకోండి. "ఏమిటా విషయం. ఇక్కడ చెప్పకూడదేమిటి? పోనీలే అంత పరమ రహస్యమైతే అది నీ దగ్గరే అట్టే పెట్టుకో, నాకంత తీరికలేదు బాబూ" అంటూ తీసి పారేస్తుంది. ఆయనే తన దగ్గరకివొచ్చి మరీ ఆ విషయం చెప్తాడని ఆమెకు తెలుసు. అందుకే ఆమెకు ఆ బెట్టుసరి. ఆమె బెట్టుసరి చేస్తున్నట్టు పురుషుడు గుర్తించినా అది ఆమెకు అందాన్నే యిచ్చింది సుమా అని మురిసిపోతాడు. ఆమెను తను పిలిచిన విషయం మర్చిపోయి, తనే ఆమె దగ్గరకి వెళ్తాడు.

సావేరి ఎందుకు రమ్మందో నాకు తెలుసు. చూచాయగా అంతకుముందే విన్నాను. దశావతారాన్ని ప్రేమిస్తోందిట. బహుశా ఈ విషయంలో నా సలహాను కోరడానికే అయివుండొచ్చు. నిజానికి ఇలాంటి వాటిలో సలహాలివ్వడం అంత మంచిదికాదు. ఒకవేళ ఇచ్చినా ఇవ్వనట్టే మర్చిపోవడం అవసరం.

ఏ వ్యక్తయినా పనిగట్టుకుని నీ దగ్గరకొచ్చి తన ప్రేమ కథంతా చెప్పుకుని నీ సలహా అడిగితే నువ్వెంతో మురిసిపోయి, నిన్నంతగా గౌరవించేస్తున్నాడనుకుని సంబరపడిపోతావుకాని, నువ్వొట్టి అమాయకుడివి సుమా. నీ సలహాని అతను పక్క జేబులో పెట్టుకుని తొడుక్కున్న బట్టల్ని విప్పేవరకూ అలాగే వుంచుకుని తిరుగుతు, జ్ఞాపకం వొచ్చినప్పుడు ఓమారు పైకి తీసుకుని చూస్తూ, మళ్ళీ జేబులో పెట్టుకుని, మళ్ళీ తీసి మళ్ళీ పెట్టి అలా అది మడతలుపడి చిరిగి శిథిలావస్థ చేరుకుంటే విసుగేసి ఎప్పుడో నిర్దయగా తీసి అవతల రోడ్డుమీద పదిమందీ వొచ్చి పోయే నేలమీదకు నిర్లక్ష్యంగా విసిరేస్తాడు. అందుకే యితరుల ప్రేమ విషయంలో నువ్వు సలహా ఇచ్చేప్పుడు దానం చేస్తున్నట్టు సంతోషపడిపోక, పారేసుకుంటున్నట్టు దిగులుపడు.

నేనుకూడా ఇంతవరకు యిలాంటి విషయాల్లో ఎవరికీ సలహాలు ఇవ్వలేదు. ఒకవేళ సావేరి ఇందుకే పిలిచినా నాకేం తెలీదని చెప్పి తప్పించుకోవాలనుకున్నాను.

సావేరి రమ్మన్నదనికాకపోయినా చుట్టపు చూపుగానన్నా వాళ్ళింటికి వెళ్ళకపోతే బావుండదని మర్నాడు వెళ్ళాను.

"నువ్వు వస్తావో రావోనని సాయంకాలం పూట నేనే ఓసారి వచ్చి పోదామనుకున్నాను. నువ్వే వచ్చావు. యింకా నీకు నా మీద గౌరవం వుందన్నమాట" అంది సావేరి.

ఆ గౌరవం ప్రస్తావన ఆమె ఎందుకు ఎత్తవలసి వచ్చిందో ఆ విషయం ఆమెకూ నాకు మాత్రమే తెలుసు.

"పెళ్ళికి నువ్వొస్తున్నావని మా తమ్ముడు చెప్పాడు. అసలు వేణుగోపాలంగారికి అల్లుడ్ని వెతికి పెట్టిందికూడా నువ్వేనటగా. ఈ పెళ్ళికి తప్పకుండా నువ్వొస్తావనే అనుకున్నాను. ఈ విషయం తెలిసాక నిజంగా నాకు ప్రాణం లేచొచ్చిందనుకో" అంది సావేరి.

ఇంతకు ముందయితే ఈ మాటలకి నేను చాలా అర్థాల్ని కల్పించుకుని వుండేవాడిని. ఒకసారి సావేరే అవన్నీ సరికావని చెరిపేసింది. చిన్నప్పుడు పద్యాలకు ప్రతి పదార్థం రాయాల్సి వొచ్చినప్పుడూ ఇంతే. నాకు సరిగాచేతనయ్యేది కాదు. మూడొంతులు తప్పులే రాసేవాడిని. సావేరి నా నోట్సు తీసుకుని తప్పుల్ని కొట్టిపారేసి సరైన అర్థాల్ని రాసిచ్చేది. అందుకే ఆమెకు ప్రతిసారీ పరీక్షల్లో తెలుగులో ఫస్టుమార్కో సెకండ్ మార్కో వస్తుండేది.

"బావనగర్ బాగానే వుంటుందంటగా! ఎప్పుడైనా వస్తే ఆతిథ్యం యిస్తావా?" అంది.

ఏమిటో మరీ కాలక్షేపం మాటలివి. ఆమె రానూరాదు. వస్తే నేను ఆతిధ్యం ఇవ్వకుండా వుండనూ వుండను.

నేనేమీ మాటాడలేదని కాబోలు తిరిగి అబద్దంకాదు. నిజంగానే వద్దామనుకుంటున్నాను. నిన్ను పిలిచింది కూడా అందుకే" అంది.

"అలాగే. తప్పకుండారా. నాకైతే వంటరాదు, నువ్వేచేసి పెట్టాలి మరి" అన్నాను.

చాలాసేపు సావేరి మౌనంగా వుండిపోయి ఓసారి అటూ ఇటూ చూసి మెల్లగా " నీతో ఓ ముఖ్యమైన పని పడింది,చేసిపెడ్తవా?" అంది.

నేను ఊహించింది అబద్ధంకాలేదు. ఇంత రహస్యం కళ్ళల్లోనూ, కంఠంలోనూ ఎందుకో నాకు తెలుసు. ఈ తెరవెనక హృదయాన్ని చదవగలను. తన ప్రేమ విషయం చెప్పుకుని నా సలహాయేమిటో అడగడానికే అయివుంటుంది. ప్రేమించటం తప్పేమీకాదు. ప్రేమ జీవితాన్ని అర్థవంతం చేస్తుంది, చైతన్యమయం చేస్తుంది. ప్రేమ అక్కర్లేని మనిషెవరు? ఆ మధ్య పత్రికల్లో చదివాను. చైనాలో ప్రేమ నిషిద్ధమట. ప్రేమ పనికిరాదంటుంది చైనా. దానివల్ల పారిశ్రమికోత్పత్తిలో మాంద్యం యేర్పడుతుందటకాని, ప్రేమలేందే కరుణలేదు. ప్రేమలేందే జాలిలేదు. అది మనసును వెన్నలా మెత్తబరుస్తుంది. మనసు మృదువుగా వుంటేనే బాధా, శ్రమా అర్థమౌతాయి. బాధితులయెడ సానుభూతీ జాలీ కలుగుతాయి. వాళ్ళ కన్నీళ్ళను తుడవడానికి చెయ్యి అందివ్వమంటుంది ప్రేమ. చుట్టూ నిక్షిప్తమైవున్న అందాన్ని గుర్తింపజేస్తుంది. దానివల్ల మనసుకు ఉల్లాసం కలుగుతుంది. శ్రమను మరిచిపోయే మానసిక బలం చేకూరుతుంది. ఉత్తేజం కలుగుతుంది. రెట్టింపు ఉత్సాహంతో యే పనైనా చేపట్టవచ్చు. అలాంటప్పుడు పారిశ్రమిక ఉత్పత్తులు కుంటుపడతాయన్న చైనా వాదనకి తావులేదు. ప్రేమించలేని మనసు హత్యచెయ్యడానిక్కూడా జంకదు. జాలి, కరుణా లేనప్పుడు, చిత్తశాంతీ, మనోల్లాసమూ లేనప్పుడు, సౌందర్యారాధనా, రసదృష్టీ లేనప్పుడు కోపమూ, అసహ్యమూ, అసహనమూ వచ్చి చేరతాయి. కోపం, అసహ్యం, అసహనం వున్నచోట అశాంతి ప్రబలుతుంది. దారుణాలు జరుగుతాయి హత్యలు జరుగుతాయి. అశాంతీ, భయం వ్యాపించినచోట ఉత్పత్తి సక్రమంగా సాగదు. పారిశ్రామికోత్పత్తిలో మాంద్యం ఏర్పడుతుంది. కనుక, చైనా వాదన అర్థరహితమైనది.

"అంతసేపు ఆలోచిస్తున్నావేమిటి? చేసిపెట్టడం యిష్టంలేదా?" అంది సావేరి.

ఆమె చెప్పే సంగతేమిటో తెలుస్తూనే వున్నా ఆమె నోటిమీదగానే విందామని అసలు విషయమేమిటో చెప్పమన్నాను.

"మీ ఊరు వస్తాను. కొంతకాలంపాటు వుండనిస్తావా?" అంది.

ఇదా యీమె చెప్పదలచినది. ఈ మాత్రందానికి యేదో పెద్ద రహస్యం చెప్తున్నట్లు ప్రవర్తించిందేం.

"ఏం, మాట్లాడవేం? నేనువస్తే ఆమాత్రం వుండనివ్వవా?"

"లంకంత పోర్షను. హాయిగా వుండొచ్చు. ఇంతకీ నువ్వు నిజంగా వస్తావా?" అన్నాను అనుమానాన్ని ప్రకటిస్తూ.

ఆమె వింతగా మాట్లాడడం ఆశ్చర్యంగా వుంది. ఏమిటో నాకు యిప్పటికీ సావేరి అర్థంకాదు. అయినా యితరులు మనకి అర్థం కాలేదనుకోవడం పొరపాటే. చాలాసార్లు మనకి మనమే అర్థం కాము కదా.

"చూసావా నా మాటల్ని యేమాత్రం నమ్మలేకపోతున్నావు. అంత చెడ్డదాన్నయిపోయానా నేను" అంది. ఆమె కళ్ళచుట్టూ తడీ, ఆమె కంఠంచుట్టూ దుఃఖం అంటుకుంది.

ఇదిగో యిలాంటి కంఠంతోనే ఆమె జయించుకొస్తోంది. ఇంట్లో సవతి తల్లి. అందుకే ఆమెకు కన్నీళ్ళూ, దుఃఖం తడిసిపోయిన కంఠమూ సర్వసాధారణమైపోయాయి. ఒకసారి నన్ను కూడా యింలాంటి కంఠంతోనే జయించింది. జీవితంలో నేను ఎప్పుడూ యే విషయంలోనూ పరాజయం పొందలేదు. అదిగో అదొక్కటే. తట్టుకోలేక గిలగిల్లాడాను. ఒడ్డున నిలుచుని బయటపడేసిన చేపను చూసినట్టు సరదాగా చూస్తుంటే నేను ఆమె ఎదుటినుంచి తప్పించుకుని వెళ్ళిపోయాను.

సావేరి యేదో చెప్పబోయి ఆగిపోయింది. ఇటువైపు అడుగుల శబ్దం వినిపిస్తే పక్కకు తిరిగాను. సావేరి సవతి తల్లి. గుర్తుపట్టి పలకరించింది "అందరికీ పెళ్ళిళ్ళు చేయిస్తున్నావుగాని నువ్వెప్పుడు చేసుకుంటావోయ్" అంది. ఆమెకు నేనంటే మొదటినుంచీ అభిమానం. బహుశా యీ అభిమానంవల్లనేగాబోలు సావేరి నాకు దగ్గరగా రాలేకపోయింది.

ఆమె అవీ యివీ మాట్లాడి లోపలికి వెళ్ళిపోతూ "ఆ వేణుగోపాలంగారంతపాటి చేయలేకపోయానటయ్యా నేను?" అని ఓ విసురు విసిరింది.

నిజమే. అంతకన్నా దగ్గరి బంధువేమరి. కాని, వేణుగోపాలంగారికి సహాయం చేసినట్టు నేను యీమెకి సహాయం చేయగలనా? అంత నిస్స్వార్ధ పరుణ్ణికాను. సావేరి ఒకసారి యేదో విషయంలో అననే అంది. “నీలోనూ స్వార్ధం వుంది. లేకపోతే నువ్విలా మాట్లాడి వుండవు” అని. ఔను. అప్పుడు నేను స్వార్ధపరుడ్నే. అప్పుడేకాదు యిప్పుడు కూడా.

"ఏమిటి ఏదో దీర్ఘాలోచనలో పడ్డట్టున్నావ్. చెప్పవేం, మీ వూరు వచ్చేదా?" అంది సావేరి.

ఆమె సరదాకి అడగడంలేదని, సీరియస్‌గానే అడుగుతోందని అర్ధమైంది.

"ఈ మాత్రందానికి నన్ను అడగాలా. అడగక్కరలేకుండా తిన్నగానే రావొచ్చు నువ్వు. ఆ మాత్రం చనువు నీకు లేదూ?"

"ఉందనుకో. అయినా అడగడం మంచిదికదూ. అనవసరంగా నిన్ను ఇబ్బంది పెట్టడం అవుతుందేమోనని అడిగాను. ఇంతకీ నేను రావడంవల్ల నీకు ఏమైనా యిబ్బంది కలుగుతుందా?"

"అలాంటిదేమీ లేదు."

"మరి ఎవరైనా నన్ను గురించి అడిగితేనో?"

అవును. ఎవరైనా అడిగితే ఆలోచిస్తున్నాను.

"సరేలే. నువ్వేం చెప్పుకున్నాసరే, నాకు మాత్రం కొంతకాలం ఆశ్రయమియ్యి" అంది సావేరి.

కాలేజీనించి సావేరి తమ్ముడు వచ్చాడు. సావేరి అక్కడ్నించి లేచి వెళ్ళిపోయింది. వాళ్ళ తమ్ముడితో మాట్లాడుతున్నానన్నమాటేగాని నా ఆలోచనలన్నీ సావేరిని గురించే. దశావతారాన్ని గురించి చూచాయగానన్నా ఏమీ చెప్పలేదేం? విలన్‌ని చూసినట్టు ఎందుకలా చూడాలి నన్ను?

ఎంతసేపున్నా సావేరి తమ్ముడు కదల్లేదు. వెళ్ళిపోదామని లేచాను. వాళ్ళమ్మతోకూడా చెప్పి బయలుదేరబోతుండగా సావేరి వచ్చి "నేను చెప్పిన సంగతి మర్చిపోవుకదూ. వెళ్ళిన తర్వాత ఆ ఉద్యోగం గురించి గట్టిగా ప్రయత్నించు. అప్లికేషన్ పెట్టమంటే తర్వాత పెడ్తాను. ఉత్తరం రాయి, ఇదిగో అడ్రసు" అని కాగితం ఇచ్చింది.

నేనింకా ఆశ్చర్యం నుంచి తేరుకోకుండానే అక్కడ్నించి వెళ్ళిపోయింది.

అడ్రసు యివ్వడమేమిటి తెలీనట్టు. కాగితం విప్పాను. అడ్రసు మాత్రం కాదు. మడిచి జేబులో పెట్టుకుని హడావిడిగా వీధిలోకి వచ్చాను. వీధి చాలా పొడుగ్గా వుంది. ఉత్తరం చదవడానికి వీలు పడదు. సావేరి పిన్నికో, తమ్ముడికో కనిపించొచ్చు. ఆ కాగితం యిస్తున్నప్పుడు వాళ్ళు అక్కడే వున్నారు.

కాగితంలో యేముందో తెలుసుకోవాలని ఆత్రుతగా వుంది. ఎప్పుడో సావేరి అంది. నేను స్వార్థపరుడిని అని. అవును. ఆ స్వార్థం నాలో వున్నట్టు యిప్పుడు స్పష్టంగా తెలుస్తోంది. అందుకే అర్థంలేని యీ పిచ్చి ఆనందం. ఎదురుగా రిక్షా వస్తోంటే బేరం చెయ్యకుండానే ఎక్కి కూచున్నాను. కాగితం తీశాను.

"ఇంట్లో చాలా విషయాలు చెప్పడం కుదరలేదు. చిన్న పని చేసిపెట్టు. నువ్వు ఉద్యోగం చేస్తున్న చోటే ఓ టైపిస్టు పోస్టు వుందనీ, అప్లికేషన్ పెట్టమని నాపేర ఓ ఉత్తరం రాయి. అది చూసుకుని సర్టిఫికెట్లన్నీ నీకు పంపిస్తాను. వారం రోజుల తర్వాత ఉద్యోగం వచ్చిందనీ, వెంటనే వచ్చి చేరమని ఉత్తరం రాయి. బయలుదేరి వస్తాను. నీతో చెప్పాల్సిన విశేషాలు చాలా వున్నాయి."

ఆ ఉరకలూ పరుగులూ యిప్పుడు లేవు. పాలపొంగులాగా అయిపోయింది. ఇన్ని నీళ్ళు చిలకరించిందీ వుత్తరం. స్వార్థం కళ్లల్లో దుమ్ములాగా యీ నీళ్ళు.

"కుడివైపా? ఎడంవైపా బాబూ?"

"కుడీలేదూ ఎడమా లేదు. ఆపెయ్"

దిగిపోయి చిల్లర డబ్బులు చేతిలో పెట్టి బయలుదేరాను. చికాగ్గా వుంది. ఇంటికొస్తే సావేరి కనీసం కాఫీనీళ్ళన్నా యివ్వలేదుకదా. హోటల్‌కి వెళ్ళాను. వెధవ కాఫీ పాతిక పైసల కాఫీయేనా యిది. వట్టి నీళ్ళ కాఫీ. సర్వర్‌ని కసురుకుని వీధిలోకొచ్చాను. ఇంత దుమ్ము కళ్ళల్లో కొట్టివెళ్ళింది ఓ లారీ. ఛీఛీ, యేం రోడ్డో. నడవడానికి కూడా వీల్లేదు. దారిలో పార్క్ వుంటే వెళ్ళి కూర్చున్నాను. చల్లగా వుంది. మైక్‌లోంచి వెండి తీగను జలతారుపోగులాగ సాగదీస్తున్నట్టు అసావేరిలో సన్నగా వైలెన్ సంగీతం వస్తోంది.

సావేరి ప్రవర్తన యేమిటో విచిత్రంగా వుంది. దశావతారం నుంచి దూరంగా ఎందుకు పారిపోతున్నట్టు? సావేరి తనను ప్రేమిస్తున్నదని దశావతారం ఎవరితోనో చెప్పినమాట నిజంకాదా? అది కేవలం స్వోత్కర్షేనేమో. తన గొప్పతనాన్ని చాటుకుందుకు యీ అబద్ధాన్ని ఓ అలంకారంగా తగిలించుకున్నాడేమో. ఒకవేళ ఆమె అతన్ని ప్రేమించినా ప్రేమించి వుండొచ్చు. ప్రేమ ఉప్పులాంటిది. అది విడిగా ఎందుకూ పనికిరాకపోవచ్చు. కాని అది లేందే జీవితానికి రుచేలేదు. చిన్నప్పటినించీ సావేరి జీవితం నిస్సారంగానే గడిచింది. దశావతారాన్ని ప్రేమించివుంటే అందులో వింతేమీలేదు. వింతగా అనిపించే విషయం ఒకటే. ఆమె ప్రేమించే హృదయాన్నే కోరుతూ వుంటే, అంతకుముందు అలాంటి హృదయాన్ని ఎందుకు తిరస్కరించింది? దశావతారమంటే అంత ప్రత్యేకమైన అభిమానం వున్నప్పుడు యిప్పుడిలా పారిపోవడం దేనికి?

దశావతారమే ఆమెను తిరస్కరించి వుండొచ్చు. అవును. ఆమె కళ్ళల్లో గిలగిలా కొట్టుకుంటున్న చూపులూ, ఆమె ముఖంలో ఎగిరిపడుతోన్న బాధా, రెపరెపలాడుతోన్న ఆందోళనా, మసిగుడ్డలాగా మాసికలుపడ్డ ఉత్సాహం యివన్నీ ఆ సంగతే చెపుతున్నాయి. వెనక యిలాంటి స్థితిలోనే నేనూవుండి యిలాగే పారిపోయానుకదా.

సావేరిమీద జాలేసింది. పాపం ఎప్పుడూ ఆమె జీవితం సవ్యంగా గడవలేదు. అన్నీ వంకర గీతలే.

చీకటిపడేవరకూ పార్కులోనే కూర్చుని యింటికి వెళ్ళాను. భోంచేసి పడుకునేముందు ఎంత వొద్దనుకున్నా గతం గుర్తుకొచ్చింది.

మర్నాడే వెళ్ళిపోయాను. వెళ్ళేముందు సావేరిని కలుద్దామనుకున్నానుగాని అంతకుముందే అప్పగింతలన్నీ అయిపోయాయికదా, యింకెందుకులెమ్మని కలవలేదు. ఊరువెళ్ళింతర్వాత ఆమె కోరినట్టే ఉత్తరం రాశాను. ఏవేవో ట్రూ కాపీలూ, ఓ అప్లికేషనూ పంపించింది. ఆ తర్వాత ఓ టెలిగ్రామూ, ఉత్తరమూ రాస్తే రాసిన వారం రోజులకు పెట్టె బేడాతో సహా ఊళ్ళో దిగింది. మరో విశేషం కూడా. వాళ్ళమ్మమ్మను వెంటబెట్టుకుని మరీ వచ్చింది.

"తోడుగా వుంటుందని ఏలూరు వెళ్ళి ఆమెను వెంటబెట్టుకొచ్చాను" అంది.

ఆమె సావేరి స్వంత అమ్మమ్మ. కూతురు పోయాక మనవరాలుని తీసుకుపోవాలనుకుందిగాని అల్లుడు పడనిచ్చాడు కాదు. ఎప్పుడైనా వచ్చి మనవరాలుని చూసి వెళ్తుంటుంది. మనవరాలంటే ఆమెకు మా చెడ్డ అభిమానం.

సావేరి వచ్చేంతవరకూ నాకు అనుమానమే నిజంగా వస్తుందా అని. నిజంగానే వచ్చింది. నెలల తరబడి వుండిపోయేదానిలాగా పెద్ద ఆర్భాటంతోనే వచ్చింది. లేకపోతే యింతదూరం రావడం నాలుగైదు రోజులువుండి వెళ్ళిపోవడానికా. ఆమె ఇక వెళ్ళలేదు. ఆమె చుట్టూ ఓ గోడ. మంచితనంతో ఎత్తుగా ఓ గోడ కట్టేసి దిగ్బంధనం చేసేస్తాను. ఆమె ఇక్కడే వుండిపోతుంది. ఈ జీవన ప్రాంగణం నించి ఆమె ఇక కదిలి వెళ్లలేదు.

మనసంతా అర్థంపర్థంలేని ఆరాటంగా వుంది.

సావేరి యింట్లో అడుగుపెట్టిన తర్వాత ఇంటికళే మారిపోయింది. బ్రహ్మచారి కొంప బొట్టులేని ఆడదిలాటిదే. ఎన్ని డ్యూకో పెయింట్లు వేస్తే మాత్రం యే మూలో కాస్తంత పసుపూ, మరికాస్తంత కుంకుమా లేకపోతే వెలితిగానే వుంటుంది.

ముసలావిడ వంట ప్రారంభిస్తానంది.

సామానులేమీ లేవు. రెండురోజులు హోటలు తిండే గతయ్యింది. మూడో రోజున నాతో కూడా బజారుకు వచ్చి కావలసిన సామాన్లూ ఎచ్చాలూ కొంది సావేరి. డబ్బులు నన్ను ఇవ్వనియ్యలేదు. 'నా దగ్గర డబ్బు ఎక్కువేంలేదు. కానీ వున్నంతవరకూ నన్ను ఖర్చుపెట్టనియ్యి. ముందు ముందు అవసరం వస్తే నువ్వే యివ్వాల్సి వుంటుందిలే" అంది.

వాళ్ళు వచ్చిన నాలుగోరోజున ఆదివారం ఇంట్లోనే వున్నాను. మధ్యాహ్నం భోజనాలయ్యాక వాళ్ళ అమ్మమ్మ నిద్రపోయింది.

"ఆదివారం పూట నిద్రపోయే వాడివేమో నేను వచ్చి నీ అలవాట్లన్నీ మార్చేస్తున్నాను కదూ. నావల్ల నువ్వు ఇబ్బందిపడాల్సి వస్తోంది" అంటూ నా గదిలోకి వచ్చి కూర్చుంది సావేరి.

"నేను రావడంవల్ల నీకు యిబ్బందే. నా గురించి ఆ మాత్రం ఇబ్బందిపడేవాళ్ళు నువ్వుగాక నాకింకెవరున్నారు. అందుకనే నీ దగ్గరకొచ్చాను" అంది తిరిగి.

"నేనేం ఇబ్బంది పడ్డంలేదు. పైపెచ్చు నువ్వొచ్చినందువల్ల నాకెంత సంతోషంగా వుందో తెలుసా. నిజంగా ఓ పండుగలాగే వుంది."

సావేరి యేమీ మాట్లాడలేదు. ఓ నిట్టూర్పు మాత్రం విడిచి పెట్టి గొణుక్కుంటున్నట్టు "నీ మంచితనాన్ని నేను నా స్వార్ధానికి వుపయోగించుకుంటున్నానేమో. కానీ యేం చెయ్యను మరి. మరో గత్యంతరం లేదు నాకు" అంది.

సావేరి చాలా అర్ధవంతంగా మాట్లాడుతుంది. ఆమె మాటలూ, ఆమె ప్రవర్తనా తేలిగ్గా నాకు అర్ధంకావు. క్లిష్టాన్వయాలూ, కఠిన సమాసాలూ నిండిన ఏ సంస్కృత పదాల తెలుగు పద్యంలాగానో అనిపిస్తుంది సావేరి.

మొదటినుంచీ ఈ అర్ధాలూ, ఈ తాత్పర్యాలూ నాకు వంటపట్టలేదు.

సావేరి నన్ను మంచివాడ్నని మెచ్చుకున్నందుకు కాస్త గర్వగా వుంది. నిజానికి తనను తాను ప్రేమించుకోవడం కన్న మెచ్చుకోవడంకన్న ఇతరులు తనను ప్రేమించాలనీ, మెచ్చుకోవాలనీ కోరుకుంటాడు మనిషి. ఎందుకంటే తనను తాను ఎలాగో గౌరవించుకోలేడు. కారణం తనలోని లోపాలూ, బలహీనతలూ అన్నీ అతనికి తెలుసు గనక.

"నేను ఎందుకొచ్చానో ఈ పాటికి నీకు అర్ధమయ్యే వుంటుందనుకుంటాను. ఏమిటో. తెలిసుండి కూడా అప్పుడప్పుడు కొన్ని కొన్ని పొరపాట్లు చేస్తుంటాం. ఆ పొరపాట్లే పీక మీదకొచ్చి కూర్చుంటాయి. అలాంటి పరిస్థితుల్లోనే చిక్కుకుని ఇక్కడికి వచ్చాను.." సావేరి మధ్యలోనే ఆపి నా వేపు చూసింది. నేను వినడం చూసి –

"వెనక ఒకసారి నీతో చెప్పానేమోకూడా దశావతారం నేనూ పెళ్ళిచేసుకోవాలనుకుంటున్నామని. పెళ్ళికి ఎప్పటికప్పుడు యేవో అవాంతరాలు వచ్చిపడుతూనే వున్నాయి. ఈ మధ్యనే అతను మాస్ కమ్యూనికేషన్ ట్రైనింగ్‌కని ఢిల్లీ వెళ్ళాడు. నాకేమో యేమీ తోచకుండావుంది. నా కడుపులో నలుసు కదులుతోంది. మూడోనెల. ఈ విషయం తెలిసాక రోజుకో ఉత్తరం చొప్పున అరడజను ఉత్తరాలు రాశాను. ట్రయినింగ్ అయ్యేవరకూ ఎలాగోలాగ గడిపేస్తే తనువచ్చి అన్నీ చక్కబరుస్తానన్నాడు. వీలయితే అబార్షన్‌కి ప్రయత్నించమన్నాడు. నాకు చాలాకోపం వచ్చింది. యే గత్యంతరం లేకపోతే ఆ పనే చేసేదాన్నేమో మరి. ఇంతలో దేముడిలాగా నువ్వు అటొచ్చావు.."

దీని ప్రభావం నామీద ఎక్కువగానే పడింది. ఆమె ఆ తర్వాత యేం చెప్పిందీ సరిగా వినిపించుకోలేకపోయాను. బాధా? ఏమో? చెప్పలేను. మనసంతా ఆరాటంగా, అశాంతిగా, తీరిగ్గా వినే ఓపిక కోల్పోయి చికాకు చికాకుగా వుంది.

"నిద్రొస్తున్నట్టుంది కాబోలు నీకు. పోనీ పక్క వేసేదా పడుకుందువుగాని."

"ఒద్దు నేను వేసుకుంటాలే"

"ఏం, నేను వేస్తే నచ్చదా?"

"ఇంతకాలమూ నాకు మరొకరి సాయం కావలసి వచ్చిందా, నా పని నేను చేసుకోలేదూ"

సావేరి బాధపడినట్టుంది. "నీ ఇంట్లో వుంటూ నీ తిండి తింటూ ఆ మాత్రం నీకింద చేస్తే తప్పా. గతిలేక నీ దగ్గరకి వచ్చాననేకదా ఇలా మాట్లాడతున్నావు." ఎక్కిళ్ళొచ్చేసి, కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగి చూస్తుండగానే ఏడ్చేస్తోంది. బయటికి గట్టిగా ఏడవలేక తనలో తనే కుళ్ళిపోతున్నట్టు ఎక్కిళ్ళుపడుతూ, కొంగు నోటికి అడ్డుపెట్టుకుని మనసునిండా బరువుగా అల్లుకున్న దుఃఖం కరిగి కన్నీళ్ళై కారిపోయేవరకూ ఏడుస్తూనే వుండిపోయింది.

ఇంతకీ నేనేమన్నానని ఈ ఏడుపు? ఆమెను బాధపెట్టాలన్న ఆలోచన నాకు యే కోశానా లేదు. ఇలా ప్రతి చిన్న విషయాన్నీ తనకు అన్వయించుకుని ఆమెను నేనెందుకు ఏడిపిస్తాను. ఇంతకాలంగా బయటికి వ్యక్తం చేయలేక లోలోపలే బంధించేసుకున్న దుఃఖాన్ని ఇప్పుడు అవకాశం వచ్చిందని నా యెదుట పడేస్తోంది. కాని మరేంలేదు. ఆమెకు కావలసింది ఓదార్పు.

ఓదార్చడం నాకు చేతకాదు. యేడ్చేవాళ్ళని చూస్తే నా కంఠం కూడా దుఃఖంతో తడిసిపోతుంది. కంఠంలో జీర పలికి మధ్యలో ఆగిపోతుంది. అందుకని సావేరి ఏడుస్తోంటే నేనేమీ మాట్లాడలేకపోయాను.

అవతల నడవాలో ముసలావిడ దగ్గిన శబ్దం విని కళ్ళు తుడుచుకుని లేచి వెళ్ళిపోయింది.

సావేరి రావడం ఓ చిన్న సమస్యే అయ్యింది నాకు. ఇంటివాళ్ళు వూళ్ళో మరో చోట వుంటున్నారు. గనక వాళ్ళ బాధ తప్పింది. చుట్టుపట్ల వాళ్ళతో పరిచయంలేదు. ఇంట్లో ఆడవాళ్ళుంటువుంటే భాష వచ్చినా రాకపోయినా పరిచయాలు పెరిగేవి. ఆఫీసులో మాత్రం ఇద్దరు ముగ్గురు కొలీగ్స్ అడిగారు.

"చుట్టం" అన్నాను.

"అంటే?" అన్నారు.

"అంటే చాలా వుంది. చెప్తాలెండి" అన్నాను.

పకోడీ పొట్లలాగ పనిచేసిందది, పొట్లం చూసి వెంటబడి తిరిగిన కుక్కల్లాగ చుట్టూ తిరిగారు. కసికొద్దీ చాలాసార్లు తిప్పుకున్నాను.

ఇటాలియన్ స్పై పిక్చర్లు ఎగబడి చూసేవాళ్ళ కుతూహలం చేతులు కట్టుకుని కూచోలేకపోయింది. ఎలాంటి చుట్టమో తెలుసుకోవాలన్న కుతూహలం పురుగుని తొలిచినట్టు తొలిచిందేమో రెండు మూడు సార్లు యింటికొచ్చారు.

పెళ్ళికాని హిందూ స్త్రీని గుర్తుపట్టడం చాలా తేలికే కదా. ధైర్యం వుంటే మెడనీ, లేనప్పుడు బుద్ధిమంతుడిలాగ పాదాల్నీ చూసేస్తే సరి.

వచ్చినవాళ్ళు పాదాల్నే చూసి గర్వంగా వెళ్ళిపోయారు. జూనియర్ సైంటిస్టులు వాళ్ళు. నిజంగా వాళ్ళు గొప్ప పరిశోధకులే. దేశానికి అవసరమైన ఓ గొప్ప సత్యాన్ని కనుగొన్నారు కదా మరి. కాదని ఎలా అనగలం?

సావేరి కూడా బైటికి రావడానికి అంతగా యిష్టపడేదికాదు. వచ్చిన కొత్తలోనే ఓ సెలవురోజున ముసలావిడ్ని, సావేరినీ గాంధీ స్మారక మందిర్‌కు తీసుకెళ్ళాను. మరో రోజు సాయంకాలం గట్టిగా పట్టుబడితే బోర్తలాబ్‌కు వచ్చారు ఊరంతటికీ మంచి నీటిని సరఫరా చేసే చెరువది. చెరువు పక్కనే పెద్ద తోటని పెంచి పిక్నిక్ స్పాట్‌గా డెవలప్ చేశారు.

తోటలో ఉన్నంతసేపూ మనస్సేమీ బావుండలేదు. బయలుదేరినప్పుడున్న ఉత్సాహం తీరా అక్కడికి వెళ్ళాకలేదు. గులాబీ మొక్క పక్కనించి వెళ్తోంటే ఓ ముల్లు గీరుకుపోయింది. గడ్డిలో కూచుందామని చెప్పులు తీసి గట్టు దిగి రాబోతూంటే పల్లేరుకాయ గుచ్చుకుంది. ఎక్కువసేపు తోటలో వుండలేకపోయాను. సావేరి కూడా చల్లగాలిపడదంటే తొందరగానే తిరిగి వచ్చేశాం.

ఆ తర్వాత ఎప్పుడూ సావేరినికూడా రమ్మనమని అడగలేదు. ఎక్కడికెళ్ళినా ఏవో జ్ఞాపకాలతో మనసుకే ముళ్ళుగుచ్చుకుంటాయి. ఒకసారి సావేరే సినిమాకి వెళ్దామని అంది. ఫస్ట్‌కు జీతం అందుకుని ఇంట్లోకి కావలసిన సరుకులు కొందామని సావేరిని వెంటబెట్టుకుని బజారుకి వెళ్ళినప్పుడు తోవలో సినిమాహాలుని చూసి అంది "సినిమా చూసి చాలాకాలమైంది. మంచి సినిమా ఏదన్నా వుంటే రేపు వెళ్దాం" అని.

మర్నాడు ముసలావిడ్ని రమ్మంటే "హిందీ సినిమా నాకేం అర్థమౌతుంది, మీరువెళ్ళండి"అంది. ఇద్దరమూ ఫస్ట్ షోకు వెళ్ళాం. సినిమా చాలాబావుంది. బండివాడిని ప్రేమించి, ఆ విషయం గట్టిగా హృదయానికి నచ్చచెప్పుకునే ఆత్మ స్థైర్యంలేక దూరంగా వెళ్ళిపోయిన ఓ నర్తకి కథ. సావేరికి కూడా బాగా నచ్చినట్టుంది. చూస్తున్నంతసేపూ సినిమాలోనే లీనమైపోయింది.

సినిమా విడిచిపెట్టాక టాంగాలో వెళదామంటే వున్న అయిదారు టాంగాలూ జనాన్ని ఎక్కించుకుని వెళ్ళిపోతున్నాయి. పర్లాంగు దూరం నడిచి చౌరస్తా దగ్గరకు వెళితే టాంగాలు వుంటాయిగాని ఆమెను అంత రాత్రివేళ నడిపించడం యిష్టం లేదు. ఆటో రిక్షాలో బయలుదేరాం. ఆ అనుభవం కొత్తది. వెచ్చగా కాలుస్తున్న స్పర్శ. మలుపుల్లో తూలిపడకుండా గట్టిగా పట్టుకున్నప్పుడు వేళ్ళ చివరవరకూ సాగిన కోరికల తీగలు ఆధారాన్ని చుట్టచుట్టుకుని పాకుతున్నాయి.

సావేరి మౌనంగా నడుముమీంచి చేతిని తొలగించేసింది. దగ్గరగా ముడుచుకుని రాయిలా బిగుసుకుపోయి కూచుండిపోయింది.

ఇంటికి వెళ్ళాక ముసలావిడ భోజనం వడ్డించబోతే పడుకోమని చెప్పి తనే వడ్డించింది. తలవంచుకుని తింటున్నాను. తలుపులు దగ్గరగా చేరేసి వచ్చి అంది 'నీ దగ్గరికి పెద్ద నమ్మకంతో వచ్చాను. నువ్వు అందరిలాంటివాడివికావనీ, నీ దగ్గర నాకు ఏ ఆపదావుండదని నమ్మి వచ్చాను. నా అసహాయస్థితిని అవకాశంగా తీసుకుని నువ్వుకూడా నన్ను అగౌరవపరుస్తావా, పెళ్ళికాకుండా తల్లినయ్యాననేగా నువ్విలా చిన్నచూపు చూస్తున్నావ్' అప్పటికే ఆమె చెక్కిళ్ళమీదకి కన్నీళ్ళు జారిపోయాయి. ఆమె కంఠం బొంగురుదేరిపోయింది.

ఏం మాట్లాడగలను నేను? ఏమీ మాట్లాడకండా మంచితనం పేరు చెప్పి నా నోరు కట్టేసింది. దొంగకు తాళాల గుత్తిచ్చే తెలివి ఆమెది. ఆమె ఎదుటినుంచి ఎంత వేగంగా తప్పించుకుందామా అని సగం తిని, సగం వదిలేసి చేతులు కడుక్కోబోతే చూసి కళ్ళద్దుకుని గబగబా లేచొచ్చి 'అదేమిటి అలా సగం తిని లేచిపోతున్నావ్. నీ సంపాదన అంతా మాలాటివాళ్ళకి పెట్టడానికేనా, నీ సౌఖ్యం గురించి ఆలోచించుకోనక్కర్లేదా. వుండు లేచిపోకు. నువ్వు లేస్తే నామీద ఒట్టే. కూరలన్నీ చల్లారిపోయినట్టున్నాయి, రెండు అప్పడాలు గబగబా వేయిస్తాను. అందువుగాని" అంది.

ఇదిగో యిలాంటప్పుడే సావేరి పరాయిదన్న విషయం కొట్టొచ్చినట్టు తెలుస్తుంది. సావేరి పరాయి మనిషి కాదు. కాని సావేరి పరాయిదే. ఇది సత్యం సత్యాన్ని అబద్ధంగా ఎలా చూడను? నిజాన్ని అంగీకరించకుండా ఎలా వుండను?

ప్రతి పనిలోనూ సావేరి కల్పించుకు చేస్తోంటే నాకు భయం వేస్తోంది. ముందు ముందు నేను వట్టి బద్ధకస్తుడిగా తయారవుతానేమోనని. రేపొద్దున్న సావేరి వెళ్ళిపోతే మరొకరెవరో నా క్రిందచేసి పెట్టాల్సి వస్తుందేమో? వద్దంటే బాధపడుతుంది. కళ్ళనీళ్ళు కక్కుకుంటుంది. మాటిమాటికీ తన పరిస్థితిని ఎత్తి చెప్పుకుని, అందుకే చిన్నచూపు చూస్తున్నానంటుంది. ఇలాంటివాళ్ళతో వేగడం కష్టమే.

ఒకసారి ముసలావిడతోనే అన్నాను. "పొద్దుట్నించీ అలా ఎడతెరిపిలేకుండా ఏదో ఒక పనిచేస్తూనే వుంటుంది. కాస్త తన ఆరోగ్యం గురించి చూసుకోమనండి విశ్రాంతి లేకపోతే ఎలా?" అని

"నేనూ ఆ విషయమే మాట్లాడదామనుకుంటున్నాను నాయనా. వొంట్లో ఏ మాత్రం రక్తంలేదు. ఒకసారి డాక్టరుకి చూపిస్తే మంచిది" అంది.

డాక్టరు దగ్గరకి తీసుకెళ్తానంటే వచ్చేదికాదు. ఎంత చెప్పినా వినిపించుకోలేదు. పెడచెవిని పెట్టేసింది. డాక్టరును యింటికే తీసుకొచ్చాను. ఆవిడ వెళ్ళిపోయక మనవరాలుని గట్టిగా కసురుకుంది ముసలావిడ. "గుట్టుగా యింట్లో పెట్టుకుని తిండిపెట్టడం చాలక ఆయనచేత యీ ఖర్చులు కూడా చేయిస్తావటే. డాక్టరమ్మ వచ్చిందంటే ఎంత ఖర్చయ్యుంటుందో ఆలోచించావా? అడ్డమైనవాళ్ళందరికిందా ఆయన ఎందుకు చేయాలి? వెధవ బెట్టూ నువ్వూనూ. బుద్దుంటే సరి. అయినా ఆ బుద్దేవుంటే యీ వ్యవహారం యింతదూరం ఎందుకొస్తుందీ"

సావేరి యేడుస్తున్నట్టుంది, ముసలావిడ మళ్ళీ కసురుకోవడం వినిపించింది.

ఆమె అలా కసురుకోవడం నాకేం నచ్చలేదు. నడవాలోకి వచ్చినప్పుడు ఆవిడ్ని పిలిచి అన్నాను –

"కోప్పడకండి. అసలే ఆమె మనసేం బావుండలేదు. ఏమన్నా ప్రతీదీ తన పరిస్థితికి అన్వయించుకుని మరీ బాధపడుతుంది. మనమే ఎగతాళి చేస్తే పరాయివాళ్ళకి మరీ లోకువ. అయినా ఇందులో ఎగతాళి చెయ్యాల్సినది ఏముంది? రేపొద్దున్న దశావతారం ట్రయినింగ్ పూర్తిచేసుకొస్తే అన్నీ వాటంతటవే చక్కబడిపోతాయి."

ఆమె వయసులో మూడోవంతులేదు నాకు. ఆమెకు నేను బోధచేస్తున్నానేమిటని ఆశ్చర్యపోతున్నదో ఏమో నా ముఖంలోకి చూసి "ఆ....ఆ...వచ్చే వాటంగానే వుంది. అంత అభిమానం వున్నవాడే అయితే ఒకసారి వచ్చి వెళ్ళకపోయేవాడా? ఇక్కడికి మేం వచ్చి మూడు నెలలు అవుతోంది కదా. ఒకసారి వచ్చి వెళ్ళమని పదుత్తరాలు రాసినా వచ్చాడూ? పదిహేను పైసల కవరు మాత్రం రాశాడు. ట్రయినింగట, రావడానికి వీలుండదట. ఎప్పుడో వీలుచూసుకుని వస్తాడట. నిజంగా అభిమానమే వున్నవాడు అమ్మాయి ఇలాంటి పరిస్థితుల్లో వుందంటే నిమ్మకు నీరెత్తినట్టు వూరుకుంటాడా?"

అయితే దశావతారం ఉత్తరాలుకూడా సరిగా రాయడం లేదన్నమాట. సావేరి ఎప్పుడు చెప్పనేలేదే. పైపెచ్చు అతని దగ్గర్నుంచి ఉత్తరాలు వస్తున్నాయా అని అడిగితే 'ఊ ' అనికూడా అంది పాపం. సావేరి మోసపోయినట్టుంది.

ఆఫీసుకు వెళ్ళానన్న మాటేగాని యిదే ఆలోచన. సాయంకాలం ఆఫీసునించి వొస్తూ తిన్నగా యింటికి రావాలనిపించలేదు. కాస్సేపు పార్కులో కూచోవాలనిపించింది. మంచి హోటల్‌కి వెళ్ళి స్వీట్స్ తినాలనిపించింది.

ఊళ్ళోకంతటికీ పెద్ద హోటల్లోకి వెళ్ళి , ఓ అర్ధగంట పార్కులో గడిపి వస్తూ వస్తూ బజారుకు వెళ్ళి బుట్టెడు పళ్ళు కొనుక్కుని వచ్చాను.

"ఇన్ని పళ్ళా? నీకేం మతిపోయిందా? ఇవన్నీ తినమనే తెచ్చావా?" అంది సావేరి.

నిజమే. చాలా పళ్ళున్నాయి. ఏమిటో కొనెయ్యాలనిపించి కొనేశాను. ఆలోచించనేలేదు.

"పోనీ తిన్నన్ని తిని మిగతావి వొదిలెయ్. అయిన ఈ ద్రాక్షపళ్ళున్నాయి చూడూ.. ఇలా మాటాడుతూ మాటాడుతూ కాలక్షేపంగా ఒకటొకటీ తినేసెయ్యొచ్చు" వాటిలోంచి ఓ అరడజను తెంచి గాలిలోకి ఎగరేసి, నోటితో అందుకుంటుంటే విచిత్రంగా చూస్తూండిపోయింది సావేరి.

చిన్నప్పుడు బఠాణీలు , వేరుశెనక్కాయ గింజలూ యిల్లా ఎగరేసి అందుకోవడం అప్పుడే మర్చిపోయిందేమో?

"ఇవ్వాళ చాలా హుషారుగా వున్నావే, ఏమిటి విశేషం?" అంది.

హుషారా.. వుండేవుండొచ్చు. విశేషంలేందే యింత హుషారు ఎక్కడిది. వుంది. కాని –

"ఇదిగో నువ్విలా ఖర్చుపెట్టడానికి వీల్లేదు. నీచేత ఖర్చుపెట్టించడానికే మేం వచ్చింది. నీ యింట్లో వుండనిచ్చావు .ఆ మాత్రం చాలు" అంది సావేరి. లోపలికెళ్ళి ఓ కాగితం సంచి పట్టుకొచ్చి యిచ్చి "ఇదివుంచు. ఇందులో డబ్బుంది, మందులకి దీంట్లోంచి ఖర్చు చెయ్యి. నీ చేతి డబ్బు ఎంతకని పెడ్తావ్. మేం వచ్చినదగ్గర్నుంచి సరిగా యింటికి కూడా నువ్వు డబ్బు పంపిస్తున్నట్టు లేదు" అంది.

పుచ్చుకోనంటే వూరుకుంది కాదు. డ్రాయరు తీసి లోపల పెట్టేసి వెళ్ళిపోయింది.

ఈ ఊరు వస్తున్నప్పుడు వాళ్ళమ్మ తాలూకు వస్తువొకటి ముసలావిడ దగ్గర వుంటే అమ్మించేసి డబ్బు పట్టుకొచ్చినట్టు లోగడ చెప్పింది. ఇందులోనుంచే నెలనెలా రెండో తారీఖున యింటికి ఓ వందో డెబ్బయ్యో మనియార్డరు చేస్తోంది. మొత్తమ్మీద తెలివైనదే. మంచి పకడ్బందీగా అన్ని ఏర్పాట్లూ చేసుకుంటోంది. కాని, యింత తెలివైనది ఎలా యీ గోతిలో పడిందో అర్థంకాదు. ఇప్పటికీ దశావతారాన్ని నమ్ముతోంది. అదే విచిత్రం.

ఆ తర్వాత ఒకసారి ఎప్పుడో దశావతారం నించి ఉత్తరం ఒకటి వచ్చినట్టు చెప్పింది సావేరి. ఏం రాశాడో అడగలేదు నేను. ఏం రాసినా అతని మీద నాకు ఏ మాత్రం నమ్మకంలేదు. ముసలావిడ వూహించింది అబద్ధమేమీకాదు. అంత అభిమానం వున్నవాడు యేదోవిధంగా వీలు చూసుకుని రాకుండా వుంటాడా?

నెలలు దగ్గరపడేకొద్దీ ముసలావిడకి కంగారు ఎక్కువయ్యింది. డాక్టరు టానిక్కులవీ వాడమని రాసిస్తే వాడుతోంది. రెండు వారాలకొకసారి డాక్టరు వచ్చి వెళ్తోంది. డెలివరీ అప్పుడు ప్రయివేటు నర్సింగ్ హోంలోనే చేర్పించాను.

మధ్యాహ్నం ఆఫీసుకు ఫోను వచ్చింది ఆడపిల్లట. కంగ్రాచ్యులేషన్స్ చెప్పింది డాక్టరు. కంగ్రాచ్యులేషన్స్ నాకు చెప్పడంలో ఆమె తప్పేంలేదు. ఏమైన వుంటే అది నాదే.

దశావతారానికి టెలిగ్రాం ఇచ్చాను. ఉత్తరం కూడా రాశాను. సమాధానం వచ్చింది. ఈ వార్త సంతోషాన్ని కలిగించిందట. మరో నెలరోజుల్లో ట్రయినింగ్ పూర్తయిపోతుందట. ఆ తర్వాత పోస్టింగ్స్ బహుశా హైదరాబాదులోనే ఇవ్వొచ్చు. ఏకంగా అప్పుడే వస్తానని రాశాడు. ఈ విషయం సావేరికి చెపితే ఏడ్చింది. అప్పటికి ఆమెను యింటికి తీసుకొచ్చేశాను.

ఖర్చు బాగానే అయ్యింది. సావేరి యిచ్చినదాంట్లో నెలనెలా వాళ్ళింటికి పంపేయగా చివరికి ఏమీ మిగలలేదు. ఎస్.బి.ఐ లోంచి కొంత తీయాల్సి వచ్చింది. డెలవరీ తర్వాత సావేరి కోలుకోవడానికి కూడా బానే ఖర్చయ్యింది. "నీ ఋణం వుంచుకోను. ఎప్పటికైనా తీర్చేస్తాను" అని అంటుండేది. అస్తమానం యిదేమాట. లేదా కళ్ళనీళ్ళు పెట్టుకోవడం.

దశావతారానికి మూడో నాలుగో ఉత్తరాలుకూడా రాసింది సావేరి. పెద్ద పెద్ద ఉత్తరాలే. పోస్టు చేయమని నాచేతికి యిచ్చేది. కవర్లు లావుగా అనిపించేవి. వాటికి సమాధానం రాసుంటాడనుకోను. రాసుంటే సావేరో, వాళ్ళ అమ్మమ్మో చెప్పుండేవారు.

నెలా పదిహేను రోజులకి చివరికి ఓ ఉత్తరం వచ్చింది. ఉత్తరం పెద్దదే. అసలు సారాంశం మాత్రం చాలా చిన్నది. హైదరాబాదుకి పోస్టింగ్స్ యిస్తారనుకుంటే తీసుకెళ్ళి విశాఖలో పడేశారట. ఇక్కడికి వచ్చి వెళ్ళడానికి టైములేకపోతే నేరుగా నాగపూర్ రూట్‌లో విశాఖ వెళ్ళిపోయాడట. తీరా చార్జి తీసుకునేసరికి సెంట్రల్ మినిస్టర్ టూర్ ఒకటి వచ్చిపడిందట. ఆ హడావుడీ అయిపోతే సెలవు పెట్టేసి వస్తానన్నాడు.

మొత్తమ్మీద సావేరిని మాత్రం ఫూల్‌ని చేస్తున్నాడు. తెలివైనవాడే. ఎంత తెలివైనవాడు కాకపోతే సావేరిలాటిదాన్ని బుట్టలో వేసుకోగలుగుతాడు. విచిత్రమేమంటే దశావతారం నాటకం ఆడుతున్నాడని యింత స్పష్టంగా తెలుస్తున్నా యింకా ఆమెకు ఆశ చావలేదు. పాపం నిజంగా అతను వస్తాడనే నమ్ముతోంది పిచ్చిపిల్ల.

ఓ రోజు సాయంకాలం ఆఫీసునించి వచ్చి పాపదగ్గర కూచుని ఆడిస్తున్నాను. మరీ చిన్నపిల్లల్ని ఎత్తుకోవాలంటే యిబ్బందే. ఇప్పుడిప్పుడే అలవాటవుతోంది. ఎత్తుకోబోతే బట్టలు పాడుచేస్తుందేమో ఉండు రబ్బరు గుడ్డ వేస్తాను" అంటూ రబ్బరు షీటు తెచ్చివేసింది సావేరి. చాలాసేపు పక్కనే నుంచుంది. విశేషమేదో వుండి వుంటుందనిపించింది. తలెత్తి చూస్తే

"రేపు సోమవారంకాక ఆపై సోమవారం వెళ్ళిపోదామనుకుంటున్నాను. ముందుగా రిజర్వు చేయించుకోవాలి కదా. అదీకాక నువ్వే డబ్బు సర్దుబాటు చేయాల్సి వుంటుంది. ఓ నూటయాభై అప్పుగా యివ్వు. బ్రతికుంటే ఎప్పటికైనా నీ ఋణం తీర్చుకుంటాను" అంది.

ముసలావిడ కూడా వచ్చింది. "అవున్నాయనా ఇప్పటికే నీకు చాలా ఋణపడిపోయాం. ఆపదలో దేవుడిలాగా ఆదుకున్నావ్. నిన్నింక యిబ్బంది పెట్టడం యిష్టంలేదు" అంది.

దగ్గర్లోనే ఎప్పుడో ఒకప్పుడు సావేరి తన ప్రయాణం సంగతి చల్లగా చెవిని వేస్తుందని అనుకుంటూనే వున్నాను. ఆ వార్త వినడానికి సిద్ధంగానే వున్నా, తీరా విన్న తర్వాత మనసంతా బాధతో మెలికలు తిరిగిపోయింది. ఇంతకాలంగా ఆమె నాకింద సేవలు చేసి, నేను ఆమెకింద చేసి యిప్పుడిలా ఎవరికి ఎవరూ ఏమీ కానట్టు విడిపోవాలంటే బాధపడకుండా వుండలేకపోయాను.

"రమ్మని రాశాడా?" అని అడిగాను.

"లేదు. మేమే వెళ్దాం అనుకుంటున్నాం" అంది ముసలావిడ.

"ఎలాగూ అతను వస్తున్నాడు కదా మరో నెలరోజులు చూసి ఆ తర్వాత వెళుదురుగాని" అన్నాను.

కాదు కూడదంది సావేరి. వెళ్ళి తీరాలని పట్టుపట్టింది. ఒకవేళ నా దగ్గర డబ్బులేకపోతే తన చేతిగాజు ఒకటి అమ్మేస్తానంది.

ఆమెను ఆపడం నాకు చేతకాలేదు. ఆమెకింద యెంత ఖర్చు పెట్టినా, ఎంత సేవ చేసినా కొంత స్వార్థంతోనే చేశాను. కానీ యిప్పుడు ఆమెను వెళ్ళొద్దని ఆపడంలో నా స్వార్థం ఏమీలేదు, తీరా అక్కడికి వెళ్ళాక దశావతారం ఆమెను తిరస్కరిస్తే? ఎక్కడికి వెళ్ళగలుగుతుంది? కూడా చిన్నపిల్ల ఒకర్తి. ఎక్కడికి వెళ్ళాలన్నా, ఏం చేయాలన్నా వీల్లేని పరిస్థితి.

ఆఖరిసారిగా స్టేషనుకు బయలుదేరే ముందు కూడా చెప్పాను. ఆమె ఎలాంటి చిక్కుల్ని ఎదుర్కోవాల్సి వస్తుందో వివరించాను.

"నీదంతా వట్టి భ్రమ. అతను అలాంటి వాడేంకాదూ. అతన్ని గురించి నీకు పూర్తిగా తెలీదులే" అంది. ఆ మాట ఆమె మనఃస్ఫూర్తిగా అన్నదికాదు. అంత ధైర్యం వున్నది మాటిమాటికీ ఎందుకు కన్నీళ్ళు పెట్టుకున్నట్లు?

"దశావతారం మంచివాడే. కాదనను. కానీ పరిస్థితులకు జడిసి ఒకవేళ నిన్ను వదుల్చుకోవాలని ప్రయత్నిస్తే?"

"నువ్వేం భయపడక్కర్లేదు. నేను ఆత్మహత్యలాంటి యే అఘాయిత్యానికీ పూనుకోను. అంత పిరికిదాన్నేంకాను. ఇదేమిటి నువ్వు యివ్వాళ యింత విచిత్రంగా ఆలోచిస్తున్నావ్."

"ఏమీలేదుగానీ ఓ విషయం జ్ఞాపకం పెట్టుకుంటావా?"

"ఏమిటది?"

"ఒకవేళ అక్కడ నువ్వేమైనా చిక్కుల్లో పడితే ఇక్కడికి వచ్చేసెయ్యి. నేనున్నాను."

"ఎందుకూ? ఆశ్రయమిస్తావా?" అంది సావేరి నవ్వుతూ.

"కాదు. పెళ్ళి చేసుకుంటాను."

ఆశ్చర్యంగా చూసింది సావేరి.

"దశావతరం నిన్ను తిరస్కరించాలని నేను కోరుకోవడంలేదు. ఒకవేళ తిరస్కరించడమేగాని జరిగితే యిక్కడ నేనున్నాను మర్చిపోవద్దు."

ఆమె ఏమీ మాట్లాడలేదు. మౌనంగానే అక్కడినించి కదిలి వెళ్ళిపోయింది.

రైలుకి టైమయ్యిందంటే వెళ్ళి టాంగా పట్టుకొచ్చాను. స్టేషనుకి వెళ్ళాం. దారి పొడుగునా, స్టేషన్లోనూ ముసలావిడ నా మంచితనాన్ని పొగుడుతూనే వుంది. సావేరి మాత్రం మాట్లాడకుండా మౌనంగా కిటికీలోంచి చూస్తూ ఆలోచిస్తూ వుండిపోయింది. బండి కదిలింది. వెళ్ళొస్తానన్నట్టు తలాడించింది సావేరి.

ఆమె కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగాయి. దీనంగా కిటికీలోంచి చూస్తోంది.

"నేను చెప్పిన విషయం మర్చిపోవుకదూ. వచ్చేముందు ఉత్తరం రాయి, స్టేషనుకొస్తాను."

ఆమె యింకా అలాగే చూస్తోంది. అలా చూస్తూనే చూపునించి తప్పుకుని దాటిపోయింది.

ఇంటికొచ్చాను. నేనెంత వంటరివాడ్నో నాకిప్పుడు తెలిసొస్చ్చింది. నా చుట్టూ మహా సరస్సులాగా వంటరితనం, ఎటు కదలినా బురద బురదగా అంటుకుంటున్న జ్ఞాపకాలు. ఇల్లంతా నిశ్శబ్దంగా నిద్రపోతున్నట్టు వుంది. రాత్రంతా ఆలోచనలే. కంటిమీద రెప్పవాలలేదు.

పొద్దుట్నుంచి మళ్ళీ నా పని నేను చేసుకోవాలంటే బాధగానే వుంది. మొదట్లో నా పని నేను చేసుకునేవాడ్ని. సావేరి వచ్చి ఇతరులమీద ఆధారపడడం నేర్పింది.

మళ్ళీ హోటలు తిండే గతయ్యిందినాకు. ఉన్న ఆ ఒక్కగానొక్క సౌతిండియన్ హోటల్‌నించి ఏం వస్తే అది తినక తప్పదుకదా. కేరియరు, అంతకు ముందు ఓ ముసల్ది తెస్తుండేది. సావేరీ వాళ్ళు వచ్చినప్పుడు మానిపించేశాను. ఇప్పుడు మళ్ళీ ఆమెనే తెమ్మన్నాను. ముసల్ది ఆశ్చర్యంగా చూసింది. వాళ్ళు వూరెళ్ళిపోయారని చెప్పాను. ఇంకా ఎంతమందికి సమాధానం చెప్పుకోవాలో? ఎంతమంది ఎదుట భంగపడాలో? మరింకెంతమంది అపహాస్యానికి గురికావాలో?

సావేరి వెళ్ళిన మూడోరోజునించే ఉత్తరం గురించి ఎదురు చూస్తున్నాను. ఇంకా ఆశ యింకిపోలేదు. ఎక్కడో పల్చగా తడితడిగా నన్ను అంటిపెట్టుకునే వుంది. సావేరినించి నేను నేర్చుకున్న వాటిల్లో మరోటి నిరీక్షణ. చిన్నప్పుడు అర్థాలు నేర్చుకున్నాను. పెద్దయ్యాక నిరీక్షించడం నేర్చుకున్నాను.

శనివారం ఒకపూటే ఆఫీసు. ఇవ్వాళైనా యింటికొచ్చేసరికి సావేరిదగ్గర్నుంచి ఉత్తరం వచ్చివుంటుందని హడావిడిగా ఆటోలో వచ్చాను. తలుపుతీస్తే లోపల ఏ ఉత్తరాలూ లేవు, మనియార్డరు రసీదు మాత్రం వుంది. ఇంటికి పంపిన మనియార్డరు తలూకు ఎక్‌నాలెడ్జిమెంట్ రసీదు అది.

కేరియర్ వస్తే భోంచేస్తున్నాను. ఇప్పుడిప్పుడే హోటల్ తిండి అలవాటవుతోంది. సావేరివాళ్ళు వెళ్ళిపోయిన తర్వాత మూడురోజులవరకూ సరిగా భోజనమే చేయలేదు.

కేరియర్ ముసల్ది హడావుడిగా టెలిగ్రాం పట్టుకొచ్చింది. సావేరి దగ్గర్నుంచేనేమో. ఆ ఆతృతలో ఎంగిలి చెయ్యి కడుక్కున్నానో లేదో తెలీదు. సంతకం పెట్టి పోస్టుమేన్‌ను పంపించేసి టెలిగ్రాం విప్పాను.

అవును, సావేరి దగ్గర్నుంచే.

ముసల్ది ఆతృతగా చూస్తోంది. కాదు మరీ, టెలిగ్రాం అంటే ఎవరికైనా కంగారే.

పాపం ఆ ముసల్దాన్ని చూస్తే జాలేస్తోంది. బీదది. ఎవరూ లేరు. ఆమెతో ఎల్లుండినించి కేరియర్ తేవక్కర్లేదని చెప్పాలంటే నాకు నోరు రావడంలేదు.